

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ:
กิจกรรมศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21

สุชาติ อิมสำราญ* และโสภณฉาย บุญญานันต์
คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่รับบทความ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2564

วันที่แก้ไขบทความ 7 เมษายน พ.ศ. 2565

วันที่ตอบรับบทความ 27 เมษายน พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้ของการจัดกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว 2) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยวศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาบทความวิจัยและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลในประเทศ ได้แก่ ThaiLis และ Thajjo และจากฐานข้อมูลต่างประเทศ ได้แก่ Scopus, Proquest, Springer, Science Direct, Academic Search Ultimate, Google Scholar, ACM Digital Library, Base, Food Science Source, และ Taylor มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 หรือระหว่าง ค.ศ.2017 - ค.ศ.2021 2) ใช้คำที่สืบค้น คือ กิจกรรมศิลปะ, กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว, ศิลปะศึกษา, Art activities, Art Learning, Activities for tourism, Art education โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยว เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ พบบทความวิจัยและรายงานการวิจัย จำนวน 19 เรื่อง

ผลการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 19 เรื่อง พบว่า 1) สามารถแบ่งตามประเภทการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงทดลอง 2 เรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพ 12 เรื่อง และการวิจัยเชิงพัฒนา 5 เรื่อง หากแบ่งตามเนื้อหาสาระในการวิจัย ประกอบด้วย การวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ 10 เรื่อง กิจกรรมในการท่องเที่ยว 5 เรื่อง และกิจกรรมศิลปะศึกษาในการท่องเที่ยว 4 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์จากองค์ประกอบในการวิจัยของแต่ละเรื่อง 2) กิจกรรมศิลปะสามารถทำการวิจัยได้ในบริบทของกิจกรรมในการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากงานวิจัยมีความสัมพันธ์กันในด้านลักษณะของวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตการศึกษา ลักษณะกิจกรรม และวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว ศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจะศึกษาอย่างไร บริบทไหนและในด้านใดของกิจกรรม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมศิลปะ; ศิลปะศึกษา; การท่องเที่ยว; ศตวรรษที่ 21

---

* ผู้รับผิดชอบบทความ: suchart_imsamraan@hotmail.com

DOI: xx.xxxxx/tujournal.xxxx.x

**A Systematic Review:
Art Activities for Tourism in the 21st Century**

Suchart Imsamraan* and Soamshine Boonyananta
Faculty of Education, Chulalongkorn University

Received 18 July 2021

Received in revised 7 April 2022

Accepted 27 April 2023

Abstract

The aim of this systematic review was to review and synthesize information and relationships in art activities in tourism in the 21st century. By studying the research articles in both national and international journals. The research articles were used in this study according to criteria from the database of the ThaiLis, Thajjo, Scopus, Proquest, Springer, Science Direct, Academic Search Ultimate, Google Scholar, ACM Digital Library, Base, Food Science Source, Google Scholar, and Taylor. The following are the selection criteria: 1) Published between 2017 – 2021 2) Search using these keywords: art activities, art learning, activities for tourism, art education 3) The target groups are tourists, children, youth and the elderly.

The results of the synthesis of 19 research articles and research reports found that 1) can be divided into three categories based on the research type: 2 experimental Research, 12 qualitative research, and 5 development Research. If divided according to the content of the research consists of 10 art activities, 5 tourism activities, and 4 art education activities in tourism. 2) Art activities can be studied in the context of tourism. Because the objectives, sample group, research scope, activity type, and methodology are all related. As a result, research studies on Art activities in tourism in the twenty-first century. The objectives, methodology, activity context, and research scope must all be explicitly defined by the researcher.

Keywords: Art activities; Art Education; Tourism; 21st CENTURY

---

* Corresponding author: suchart_imsamraan@hotmail.com DOI: [xx.xxxx/tjournal.xxxx.x](https://doi.org/xx.xxxx/tjournal.xxxx.x)

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) อธิบายถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้ได้แสดงออกทางอารมณ์ตามความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ ฯลฯ กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนได้ครบทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการปูพื้นฐานในการค้นหาความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้ได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองชอบ และพัฒนาต่อยอดสู่สายงานที่ตนเองถนัดในอนาคต โดยผู้จัดกิจกรรมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรม ต้องมีการศึกษาทดลองและพัฒนากิจกรรมอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ (Insong, 2561) และในช่วงปี พ.ศ. 2542 เพื่อตอบสนองพฤติกรรมและความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์ตรง ผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อเรียนรู้เอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ทำให้การท่องเที่ยวสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อเหมือนการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมที่ทำได้เพียงมองดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผ่านทางสายตาหรือการเยี่ยมชมและการซื้อของที่ระลึกเท่านั้น (Chula Creative Tourism, 2563) องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization, UNWTO) ยังได้ประเมินไว้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่มุ่งสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีโอกาสเพิ่มสูงขึ้นจาก 21.1 ล้านคน ในปี ค.ศ.1990 เป็น 133.3 ล้านคน ในปี ค.ศ.2020 ซึ่งในจำนวนของกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะแสวงหารูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ด้วย (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556) รวมไปถึงจนถึงการเกิดแนวโน้มที่ส่งผลมหาศาลต่อเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน อย่างเศรษฐกิจสามสีกับการท่องเที่ยว (three colors economy and tourism) คือ สีเงินของเศรษฐกิจแห่งอนาคตอันเป็นโมเดลเศรษฐกิจใหม่เพื่อการปรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ โดยนำไปจับคู่กับ 3 แนวโน้มแห่งอนาคตที่โลกกำลังมุ่งหน้าไปเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) ได้แก่ สีเขียว สื่อถึงเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยพลังงานสะอาด (Green Industries) ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สีเงิน สื่อถึงสังคมของผู้สูงอายุ (ageing society) ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถือเป็นแรงขับเคลื่อนใหม่ของระบบเศรษฐกิจทั่วโลก สีทอง สื่อถึงยุคทองของระบบแพลตฟอร์มดิจิทัล ในด้านข้อมูลและการวางแผนการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการเดินทาง ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (tourism for all) ที่เป็นกระแสการท่องเที่ยวที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เป็นการท่องเที่ยวที่คนทุกเพศทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว บริการสาธารณะ และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้โดยสะดวกปลอดภัย และปราศจากอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างของ

แต่ละบุคคล การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (tourism for all) จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีขึ้นในเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) จะเห็นได้ว่า กิจกรรมศิลปะนอกจากจะใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแล้ว ยังสามารถเกิดขึ้นได้ในแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้จัดกิจกรรมได้มีการนำเอาเอกลักษณ์ศิลปะ วัฒนธรรมของท้องถิ่นมาเป็นสาระในการดำเนินกิจกรรม สำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและฉับพลัน

ปัจจุบันนอกจาก “โลกจะไร้พรมแดน” แล้ว “โรค” ก็ไร้พรมแดนด้วย (ธีระวัฒน์ เหมะจุธา, 2563) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 มีส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดผลกระทบกับคุณภาพชีวิตของประชากรโลกและเศรษฐกิจได้อย่างมาก (วรรัตน์ เมธีวรกิจ, 2557) รายงานข้อมูลเบื้องต้นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2563) พบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างมาก เช่นเดียวกัน โดยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในไตรมาส 1/2563 จำนวน 6.69 ล้านคน ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ที่มีจำนวน 10.79 ล้านคน ลดลงร้อยละ 38.01 อีกทั้งการลดลงของจำนวนชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจในประเทศที่เกิดการชะลอตัว การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงเป็นสถานการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษ เมื่อเทียบกับโรคระบาดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในช่วงระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม การเกิดการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) รวมไปถึงจนถึงนวัตกรรมที่ทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลง อันเกิดจากการพัฒนาการในด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตไร้สาย เทคโนโลยีที่เข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ การประมวลผล เทคโนโลยีโรบอต การพิมพ์สามมิติ พลังงานทดแทน เป็นต้น ทำให้พวกเราทุกคนต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง เปลี่ยนทั้งแนวคิด พฤติกรรม และการบริโภค รวมถึงต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ (new strategies) เปลี่ยนแนวความคิดใหม่ (new idea) และเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ (new products) (สุพล พรหมมาพันธุ์, 2560) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาศิลปะและการจัดกิจกรรมศิลปะ รวมไปถึงจนถึงการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อความอยู่รอด ดำเนินต่อไปได้

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นอย่างมากที่สุด และเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่ทว่าจากการค้นคว้าเบื้องต้นพบงานวิจัยที่ทำการศึกษากิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยมาก ผู้วิจัยจึง

ปรับเปลี่ยนคำสำคัญในการค้น โดยจะเป็นการทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้การวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ และการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว แล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการทำวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทั้งหมด และทุกแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้การจัดกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

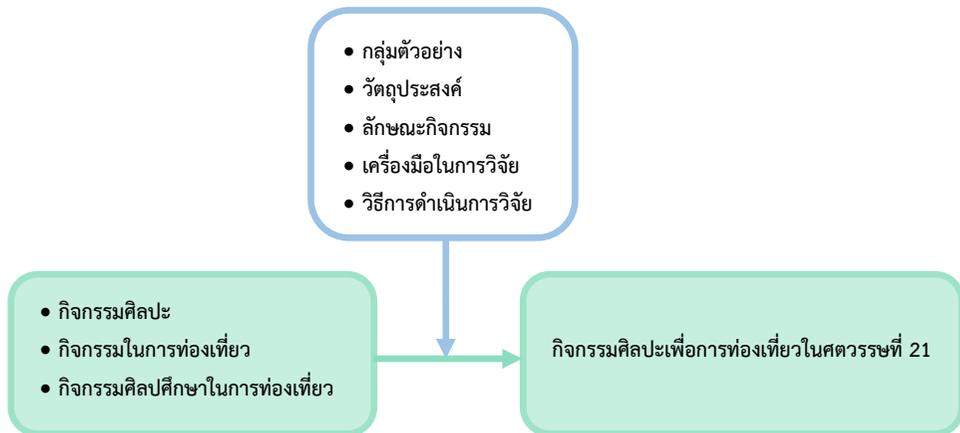
วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้ของการจัดกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว
2. เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยว ศตวรรษที่ 21

คำถามวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะและการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: ผู้เขียน

บทความการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและการท่องเที่ยวในประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว และการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาในการท่องเที่ยว ที่ได้เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 หรือระหว่างปี

ค.ศ.2017 - ค.ศ.2021 เพื่อทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้ของการจัดกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในด้านกลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม เครื่องมือในการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic review) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกบทความวิจัยหรือรายงานการวิจัย และวิธีการดำเนินการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

สังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ 1) รายการประเมินคัดกรองงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย ชื่อผู้วิจัย ปีที่ทำวิจัย ประเทศที่ทำวิจัย รูปแบบวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการศึกษา เครื่องมือ ผลจากการวิจัย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ซึ่งงานวิจัยที่คัดเลือกไว้ทั้งหมดต้องเป็นงานวิจัยที่มีข้อมูลครบทุกรายการประเมิน ตรวจสอบความตรงของการประเมิน คัดกรองงานวิจัยจากผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำงานวิจัยมาสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ 2) ตารางบันทึกกระบวนการวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ประเภทการวิจัย วัตถุประสงค์ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง การดำเนินงานวิจัย และผลการศึกษา แล้วจึงนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ความรู้และสรุปผล

ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้นบทความวิจัยและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลในประเทศ ได้แก่ ThaiLis และ Thajjo และจากฐานข้อมูลต่างประเทศ ได้แก่ Scopus, Proquest, Springer, Science Direct, Academic Search Ultimate, Google Scholar, ACM Digital Library, Base, Food Science Source, และ Taylor โดยกำหนดคำสำคัญในการสืบค้น ประกอบด้วย ภาษาไทย ได้แก่ กิจกรรมศิลปะ, กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว, ศิลปศึกษา และภาษาอังกฤษ ได้แก่ Art activities, Art Learning, Activities for tourism, Art education

2. กำหนดช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2564 หรือ ค.ศ. 2017 - ค.ศ. 2021

3. กำหนดขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยว เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ

4. คัดเลือกเฉพาะบทความวิจัยหรือรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่เกี่ยวกับเกี่ยวกับศิลปศึกษา

5. ประเมินคัดกรองงานวิจัยโดยใช้เครื่องมือรายการประเมินคัดกรองงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความตรงของคำถามการวิจัย ตัดงานวิจัยที่ซ้ำออก และค้นคว้าเพิ่มจากฐานอื่น ๆ

6. นำงานบทความและรายงานการวิจัยที่ได้มาสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ตารางบันทึกกระบวนการวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมในการท่องเที่ยว

7. แยกประเภทบทความวิจัยและรายงานการวิจัย ตามประเภทการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงพัฒนา และแบ่งตามเนื้อหาสาระในการวิจัยเป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมในการท่องเที่ยว และกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว โดยคัดแยกจากข้อมูลที่สังเคราะห์ด้วยรายการประเมินคัดกรองงานวิจัยและตารางบันทึกกระบวนการวิจัยฯ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ ทบพวนและสรุปผล

วิธีการดำเนินการศึกษา		ปริมาณวรรณกรรม						
		Scopus	Proquest	Springer	Science Direct	ThaiLis	Thaijo	รวม
1	6 ฐานข้อมูล คำสำคัญ : กิจกรรมศิลปะ, กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว ศิลปะศึกษา, Art activities, Art Learning, Activities for tourism, Art education	79,691	147,066	37,700	51,439	311	210	316,417
2	ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2564 (ค.ศ. 2017 - ค.ศ.2021)	42,015	7,066	9,842	1,439	63	141	60,566
3	กำหนดขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยว เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ	109	321	375	127	10	9	951
4	คัดเลือกเฉพาะบทความวิจัยหรือรายงานการวิจัย ฉบับสมบูรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา	45	20	1	5	2	9	82
5	คัดเลือกงานวิจัย ที่ตรงกับคำถามการวิจัย ตัดงานวิจัยที่ซ้ำออก และค้นคว้าเพิ่มจากฐานอื่นๆ	2	1	1	2	1	7	19
		ACM Digital Library (1)		Base (2)		Google Scholar (1) Taylor (1)		

	วิจัยเชิงทดลอง	วิจัยเชิงคุณภาพ	วิจัยเชิงพัฒนา	รวม
การวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ	1	4	5	10
การวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	-	5	-	5
กิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว	1	3	-	4

ภาพประกอบ 2 ผังมโนทัศน์วิธีการดำเนินการศึกษา

ที่มา: ผู้เขียน

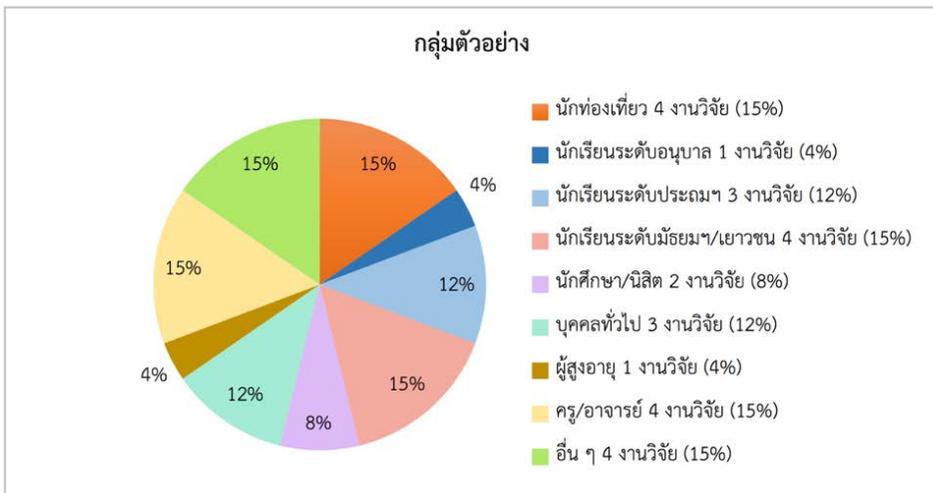
การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยประเภทวิธีการวิจัย ข้อมูลทั่วไปของ กลุ่มตัวอย่าง วิธีการดำเนินการศึกษา และผลการศึกษาวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเพื่อทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ กิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว ในศตวรรษที่ 21 ได้คัดเลือกบทความและรายงานการวิจัยจาก ฐานข้อมูลในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ThaiLis, Thaijo, Scopus, Proquest, Springer, Science Direct, Academic Search Ultimate, Google Scholar, ACM Digital Library,

Base, Food Science Source, Google Scholar, และ Taylor ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2017 - ค.ศ. 2021) ที่เกี่ยวกับเกี่ยวกับศิลปศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวนัก เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ หลังจากที่ได้ประเมินคัดกรองงานวิจัยและตรวจสอบความตรงของ คำถามการวิจัย ตัดงานวิจัยที่ซ้ำออก และค้นคว้าเพิ่มจากฐานอื่น ๆ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 19 เรื่อง สามารถสรุปองค์ความรู้และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย	จำนวน (N=19)	ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย	จำนวน (N=19)
รูปแบบกิจกรรมในการวิจัย		ประเภทการวิจัย	
กิจกรรมศิลปะ	10	วิจัยเชิงทดลอง	2
กิจกรรมในการท่องเที่ยว	5	วิจัยเชิงคุณภาพ	12
กิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว	4	การวิจัยเชิงพัฒนา	5
ปีที่พิมพ์		ประเทศที่ทำการวิจัย	
พ.ศ. 2560	3	ไทย	8
พ.ศ. 2561	4	อินโดนีเซีย	4
พ.ศ. 2562	5	จีน	1
พ.ศ. 2563	6	โปรตุเกส	2
พ.ศ. 2564	1	ตุรกี	1
		อิหร่าน	1
		สหรัฐอเมริกา	2

ภาพประกอบ 3 ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย (n=19)
ที่มา: ผู้เขียน

ภาพประกอบ 4 กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย
ที่มา: ผู้เขียน

1. ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย จากบทความและรายงานการวิจัยจำนวน 19 เรื่อง (ภาพประกอบ 2) เป็นบทความวิจัยและรายงานการวิจัยในประเทศ 8 เรื่อง และต่างประเทศ 11 เรื่อง เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 3 เรื่อง พ.ศ. 2561 จำนวน 4 เรื่อง พ.ศ. 2562 จำนวน 5 เรื่อง พ.ศ. 2563 จำนวน 6 เรื่อง และ พ.ศ. 2564 จำนวน 1 เรื่อง แบ่งวิธีการวิจัยเป็น 3 ประเภท จำนวนมากที่สุด คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) 12 เรื่อง รองลงมาเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (development research) 5 เรื่อง และการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) มีจำนวนน้อยที่สุด 2 เรื่อง มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย (ภาพประกอบ 3) โดยส่วนมากจะเป็น นักท่องเที่ยว นักเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือเยาวชน และครู อาจารย์ นอกเหนือจากนั้นจะเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา บุคคลทั่วไป นักศึกษา ผู้สูงอายุ นักเรียนระดับอนุบาล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้บทความและรายงานการวิจัยที่นำมาทบทวนวรรณกรรมนั้น ประกอบด้วยการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ 10 เรื่อง การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว 5 เรื่อง และการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว 4 เรื่อง (ภาพประกอบ 1) สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ

ประเภทการวิจัย	ชื่องานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะขององค์ประกอบในการวิจัย			
			วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม	เครื่องมือในการวิจัย	วิธีการดำเนินการวิจัย
การวิจัยเชิงทดลอง	ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุ (จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง และ นิรัช สุดสังข์, 2562)	○ ผู้สูงอายุ	พัฒนากิจกรรมและศึกษาผลของการจัดกิจกรรมต่อพฤติกรรมของกลุ่ม เป้าหมาย	กิจกรรมเรียนรู้ศิลปะที่เน้นกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ เช่น การเห็นคุณค่างานศิลปะ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาทักษะทางสังคม ฯลฯ	เครื่องมือใช้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนากิจกรรม : ○ แบบสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ / ปรากฏการณ์ชาวบ้าน	1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย
	การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะที่ดัดแปลงภาคใต้สำหรับเยาวชน (จิตติ พงษ์อุตม, 2560)	○ เยาวชน				2) พัฒนากิจกรรม
	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุเหลือใช้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล (กุลชาติ พันสุวรรณกุล, 2563)	○ นักเรียนอนุบาล				3) ตรวจสอบและปรับปรุง
	ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อชุมชนในมหาวิทยาลัยเมืองเรื่องยี่ม (อภิชาติ พลประเสริฐ และ สรिता เจือศรีกุล, 2561)	○ นักศึกษา/นิสิต ○ บุคคลทั่วไป				4) ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรม
การวิจัยเชิงคุณภาพ	Combining art activities and nature in pre-school education (Zeynep Temiz, 2018)	○ ครู	ศึกษาผลของการจัดกิจกรรม	กิจกรรมที่ใช้ศิลปะในการพัฒนาชุมชน	○ แบบสังเกตการจัดกิจกรรม	1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และกระบวนการจัดกิจกรรม
			กิจกรรมที่พัฒนาให้ครูสามารถทำการสอนศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ	○ แบบสัมภาษณ์	2) สาระความคิดเห็นของผู้จัดกิจกรรม สรุปผล	
การวิจัยเชิงพัฒนา	การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์ศิลปะ ด้วยเทคนิคการลากและการระบายสีบูรณาการในระดับประถมศึกษา (พิบูลย์ มังกร, 2562)	○ ครู ○ นักเรียนประถมศึกษา	พัฒนาชุดกิจกรรม/หลักสูตรและประสิทธิภาพ	กิจกรรมเรียนรู้ศิลปะที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงด้านเนื้อหาการใช้สื่อ และวัสดุเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ เช่น การพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ การเห็นคุณค่างานศิลปะ ฯลฯ	เครื่องมือใช้เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จกิจกรรม : ○ แบบสัมภาษณ์ ○ แบบประเมินความพึงพอใจ ○ แบบสังเกตพฤติกรรม/ทักษะ	1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย
	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา (ณัฐกาญจน์ จันทร์เนื้อไม้ และ อภิชาติ พลประเสริฐ 2562)	○ ผู้เชี่ยวชาญ ○ อาจารย์ ○ นักวิชาการ ○ เยาวชน				2) ครูนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน
	Creative Learning Kits for Physical Microworlds: Supporting the making of meaningful projects using lowcost materials (Mariana Aki Tamashiro, 2019)	○ นักเรียนประถมศึกษา				3) จัดการอบรม
	Innovation in Teaching and Learning Through Creative Art Model (Sri Milfayetty, 2017)	○ นักศึกษา				4) ครูนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรม
	Learning from Traveling Sketchbooks Between Today's Students and Tomorrow's Teachers (Rebecca Williams and Elizabeth Debban, 2020)	○ นักเรียนมัธยมฯ				5) ประเมินจากการจัดการเรียนการสอนและผลงานนักเรียน
			ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะระหว่างกลุ่มตัวอย่าง	○ แบบประเมินทักษะ	1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย	

ภาพประกอบ 5 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ

ที่มา: ผู้เขียน

1.1 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ (ภาพประกอบ 4) เป็นการวิจัยที่ศึกษาหรือ ออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้านศิลปะ แบ่งตามประเภทการวิจัย คือ

1) การวิจัยเชิงทดลอง ของจิราพัทธ์ แก้วศรีทอง และ นิรัช สุดสังข์ (2562) ได้สร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์จากหลักการ 5P-ART Model เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตใน กลุ่มผู้สูงอายุ ศึกษาผลการใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ อายุ 60-79 ปี ปรากฏว่าระดับคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์อยู่ในระดับสูง

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ สำหรับเยาวชน (ธีติ พฤกษ์อุดม, 2560) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของอัตลักษณ์ในงาน ศิลปหัตถกรรมภาคใต้ แล้วนำมาพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ โดยหลังการทำกิจกรรมเยาวชนเห็น คุณค่าศิลปหัตถกรรมภาคใต้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการวิจัยโดยมุ่งเน้นศึกษาการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากได้ปฏิบัติกิจกรรมเช่นเดียวกับ กุลชาติ พันธวรกุล (2563) ได้ใช้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุเหลือใช้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็ก วัยอนุบาล ทำให้นักเรียนวัยอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ ผลการจัด กิจกรรมศิลปะเพื่อชุมชนในมทรรวมเมืองเรื่องยิ้ม (อภิชาติ พลประเสริฐ และ สรिता เจือศรีกุล, 2561) เป็นการใช้กิจกรรมศิลปะพัฒนาชุมชน และ Zeynep Temiz (2018) ได้ศึกษาผลของการที่ ครูนำกิจกรรมศิลปะแบบบูรณาการธรรมชาติและวัสดุจากธรรมชาติ ไปใช้จัดการเรียนการสอน นักเรียนระดับประถมศึกษา

3) การวิจัยเชิงพัฒนา วัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมหรือ หลักสูตรและศึกษาประสิทธิผล ส่วนใหญ่จะมีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ การศึกษาเอกสารและ งานวิจัย การพัฒนากิจกรรม การตรวจสอบและปรับปรุง การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรม และการวัดประเมินผลการทดลองใช้กิจกรรม ส่วนรูปแบบของการพัฒนากิจกรรมศิลปะนั้นจะเน้นการ ปรับปรุงด้านเนื้อหา การใช้สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ให้ทันสมัยแปลกใหม่ ได้แก่ การพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์ศิลปะ ด้วยเทคนิคการลากและการระบายสีบูรณาการในระดับ ประถมศึกษาที่พิบูลย์ มังกร (2562) ได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูระดับประถมศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะ ล้านนาสำหรับเยาวชน (ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ และ อภิชาติ พลประเสริฐ 2562) อีกทั้ง Mariana Aki Tamashiro (2019) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุราคา ประหยัดของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ Sri Milfayetty (2017) ทำการพัฒนาวัตกรรมการ เรียนการสอนนักศึกษาที่เรียกว่า รูปแบบการเรียนศิลปะสร้างสรรค์ อีกรูปแบบหนึ่งของงานวิจัย คือ Rebecca Williams and Elizabeth Debban (2020) ได้ใช้กิจกรรมศิลปะส่งเสริมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปะระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้วยการช่วยกันสร้างงานศิลปะลง

ในสมุดร่างภาพ และส่งต่อสมุดเล่มนั้นเวียนไปเรื่อย ๆ ให้เพื่อนนักเรียนที่อยู่ห่างไกลได้รับและช่วยกันสร้างผลงานผ่านทางไปรษณีย์

การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว

ประเภทการวิจัย	ชื่องานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะขององค์ประกอบในการวิจัย			
			วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม	เครื่องมือในการวิจัย	วิธีการดำเนินการวิจัย
การวิจัยเชิงคุณภาพ	การสร้างกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวงานนิทรรศการ ศิลปะในจังหวัดนครราชสีมา (อติเทพ กำแพงเสรี, 2564)	○ ผู้ประกอบการ ○ ผู้จัดกิจกรรมงานนิทรรศการศิลปะ	ส่งเสริมงานนิทรรศการศิลปะให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว	การสำรวจ / ศึกษาหาพฤติกรรมความต้องการความคิดเห็นหรือความสัมพันธ์ของบุคคลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	○ แบบสัมภาษณ์ ○ แบบสอบถาม ○ แบบสำรวจ	1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสอบถามและสัมภาษณ์ 3) สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล
	Cultural Resistance To Covid-19: An Encyclopedia of Public Art for Artists and Tourism Publics? (Pedro de Andrade, 2020)	○ ตัวแทนจากหลายสถาบันบุคคลทั่วไป	ศึกษาการมีส่วนร่วมในการคิดค้นศิลปะสาธารณะ			
	Profiling the participants in creative tourism activities: Case studies from small and medium sized cities and rural areas from Continental Portugal (Paula Remoaldo, 2020)	○ นักท่องเที่ยว	ศึกษาพฤติกรรมการเดินทางและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			
	Traditional Crafts: a Tool for Geo-education in Geotourism (Neda Torabi Farsani, 2017)	○ ผู้เชี่ยวชาญ	ศึกษาการใช้ศิลปะและการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิศาสตร์			
	The impact of tourism activity type on emotion and storytelling: The moderating roles of travel companion presence and relative ability (Lujun Sua, 2020)	○ นักศึกษา	ศึกษาความสัมพันธ์อารมณ์ของนักท่องเที่ยวและเพื่อนร่วมเดินทาง ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว			

ภาพประกอบ 6 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว

ที่มา: ผู้เขียน

1.2 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว (ภาพประกอบ 5) ที่ได้คัดเลือกมาเป็น **การวิจัยเชิงคุณภาพ** ทั้งหมด วัตถุประสงค์ศึกษาหรือสำรวจพฤติกรรม ความต้องการ ความคิดเห็น ความสัมพันธ์ของบุคคลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษาในรูปแบบของการสำรวจ การสอบถามและการสัมภาษณ์ และ 3) สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังที่ อติเทพ กำแพงเสรี (2564) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการและผู้จัดกิจกรรมงานนิทรรศการศิลปะ เพื่อสร้างกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ที่ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวงานนิทรรศการศิลปะในจังหวัดนครราชสีมา เช่นเดียวกับ Pedro de Andrade (2020) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการคิดค้นศิลปะสาธารณะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ผลปรากฏว่าการกักตัวและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีผลต่อพื้นที่ดิจิทัลสาธารณะ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและศิลปะสาธารณะ รวมไปถึงงานกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อีกด้วย ในขณะที่เดียวกันมีการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์อารมณ์ของนักท่องเที่ยวและเพื่อนร่วมเดินทางต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของ Lujun Sua (2020) แล้วยังมีการสัมภาษณ์และสำรวจพฤติกรรมการเดินทางและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวโปรตุเกสต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Remoaldo, 2020) พบว่า พฤติกรรมการเดินทางและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ ผู้แสวงหาความแปลกใหม่ ผู้ต้องการเรียนรู้เพิ่มทักษะ และผู้แสวงหาความคิดสร้างสรรค์และการพักผ่อน และ Neda Torabi Farsani (2017) ศึกษาการใช้ศิลปะและการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ทางภูมิศาสตร์จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก เนื่องจากการศึกษาแนวทางของการใช้ศิลปะบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านภูมิศาสตร์ ในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรณี หรือที่เรียกว่า Geotourism ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าสามารถทำได้และคาดว่าจะเกิดผลดีอย่างยิ่ง การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยวนี้ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การศึกษากลุ่มตัวอย่างควรมีความหลากหลายและกว้างขวางมากขึ้น เพราะกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแต่ละเรื่องมุ่งเน้นไปยังพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น

การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว

ประเภทการวิจัย	ชื่องานวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะขององค์ประกอบในการวิจัย			
			วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม	เครื่องมือในการวิจัย	วิธีการดำเนินการวิจัย
การวิจัยเชิงทดลอง	The Effect of Architecture of Arts Education Tourism Towards Interest in Learning Arts for High School Students (Agus Budiman, 2020)	○ นักเรียนมัธยมศึกษา		เป็นกิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อมอบประสบการณ์การเรียนรู้ศิลปะกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ	○ แบบสอบถาม	1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากิจกรรม/เครื่องมือในการวิจัย
การวิจัยเชิงคุณภาพ	Outdoor Study Activity by Utilizing Wonosoco Tourism Village as A Learning Resource of Social Studies (Noor Fatmawati, 2018)	○ ครู ○ นักเรียนมัธยมศึกษา	ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย		○ แบบสัมภาษณ์ ○ แบบสำรวจ ○ แบบสังเกต ○ แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา	2) ดำเนินการทดลองปฏิบัติกิจกรรม
	Art Education Tourism Model: Study on the Implementation of Art Education Tourism Model in Sanggar Saung Udjo-Indonesia (Agus Budiman, 2018)	○ ผู้จัดการ Studio ○ นักท่องเที่ยว ○ วิทยากร				3) การสังเกตสัมภาษณ์ สอบถาม
	รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ณชนก หล่อสมบูรณ์ และ โสมฉาย บุญญานันต์, 2562)	○ นักท่องเที่ยว ○ บุคคลทั่วไป				4) สรุปผล วิเคราะห์ผล

ภาพประกอบ 7 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว

ที่มา: ผู้เขียน

1.3 การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว (ภาพประกอบ 6) ลักษณะการวิจัยจะใช้กิจกรรมมอบประสบการณ์การเรียนรู้ศิลปะ นอกสถานที่ในแหล่งเรียนรู้ หรือสถานที่ท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยจะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่

เปลี่ยนแปลงไป มีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากิจกรรมหรือเครื่องมือในการวิจัย 2) ดำเนินการทดลองปฏิบัติกิจกรรม 3) การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถามสำรวจความเห็นกลุ่มตัวอย่าง และ 4) สรุปผล วิเคราะห์ผล สามารถแบ่งตามประเภทการวิจัยได้ 2 ประเภท ได้แก่ **1) การวิจัยเชิงทดลอง** Agus Budiman (2020) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปศึกษา ต่อความสนใจของนักเรียนในการเรียนต่อด้านศิลปะกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมนี้นักเรียนมีความสนใจการเรียนต่อด้านศิลปะในระดับมัธยมปลายเพิ่มมากขึ้น **2) การวิจัยเชิงคุณภาพ** แบ่งการวิจัยออกเป็นสองรูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ออกแบบ และศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนมัธยมของ Noor Fatmawati (2018) และการวิจัยผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปศึกษาต่อการรับรู้และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม (Budiman, 2018) ด้วยการสัมภาษณ์ ความเห็นผู้จัดการสตูดิโอ นักท่องเที่ยว และวิทยากร พบว่าสามารถส่งเสริมการรับรู้และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของนักเรียนได้ ข้อเสนอแนะจากรูปแบบการวิจัยข้างต้น คือ การให้ความสำคัญกับขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของครูด้านแผนการสอน ใบงาน สถานที่เรียน และการบริหารเวลา ส่วนนักเรียนก็ต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจและเวลา รูปแบบที่สองใช้วิธีการสำรวจหารูปแบบของกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจากนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปในชุมชน วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ณชนก หล่อสมบูรณ์ และ โสมฉาย บุญญานันต์, 2562) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการเลือกชุมชนในการสำรวจ ลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ สอบถามและสรุปผล ผลปรากฏว่าพบกิจกรรมศิลปะ 6 รูปแบบ แบ่งตามเนื้อหา กระบวนการ และระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

2. ความสัมพันธ์ของการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมในการท่องเที่ยว และกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว

จากผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ และผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย (ข้อ 1) จำนวน 19 เรื่อง สามารถแบ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ 10 เรื่อง การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว 5 เรื่อง และการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว 4 เรื่อง นั้น พบว่าแต่ละประเภทมีกลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม เครื่องมือในการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัยที่มีความสัมพันธ์ ดังนี้

ความสัมพันธ์ของงานวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับ	กลุ่มตัวอย่าง	วัตถุประสงค์	ลักษณะกิจกรรม	เครื่องมือในการวิจัย	วิธีการดำเนินการวิจัย
กิจกรรมศิลปะ	<ul style="list-style-type: none"> เยาวชน ครู อาจารย์ นักศึกษา ผู้สูงอายุ บุคคลทั่วไป นักวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาและศึกษาผลของการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ 	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมศิลปะที่เน้นกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมตามต้องการ กิจกรรมศิลปะที่เน้นพัฒนากลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมศิลปะที่เน้นความแปลกใหม่ พัฒนาจากที่มีอยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> เครื่องมือใช้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนากิจกรรม เครื่องมือใช้เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จกิจกรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย 2) พัฒนากิจกรรม 3) ตรวจสอบและปรับปรุง 4) ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรม 5) สอบถาม สัมภาษณ์ สืบหาความคิดเห็น เพื่อวัดผลหลังทำกิจกรรม
กิจกรรมในการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย การส่งเสริมการใช้ศิลปะและการท่องเที่ยวในการถ่ายทอดความรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> การสำรวจ / ศึกษา พฤติกรรม ความต้องการ ความคิดเห็น หรือความสัมพันธ์ของบุคคลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงลึก แบบสอบถาม แบบสำรวจ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสอบถามและสัมภาษณ์ 3) สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล
กิจกรรมศิลปะศึกษาในการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> นักท่องเที่ยว นักเขียนมือสมัคร ครู บุคคลทั่วไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษานผลของการจัดกิจกรรมต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเรียนรู้นอกสถานที่ / แหล่งท่องเที่ยวเพื่อมอบประสบการณ์การเรียนรู้ด้านศิลปะ 	<ul style="list-style-type: none"> แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากิจกรรม / เครื่องมือในการวิจัย 2) ดำเนินการทดลองปฏิบัติกิจกรรม 3) การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม สืบหาความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่าง 4) สรุปผล วิเคราะห์ผล

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ของงานวิจัย

ที่มา: ผู้เขียน

2.1 ด้านกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยจะมีกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกัน เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ นักศึกษา บุคคลทั่วไป นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ถึงอย่างนั้นแต่ละประเภทก็จะนิยมศึกษาบางกลุ่มเป็นพิเศษ ได้แก่ 1) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ จะเน้นศึกษากับเยาวชน ครู อาจารย์ นักศึกษา 2) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมและนักท่องเที่ยว 3) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาในการท่องเที่ยว มีกลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยว นักเรียน เยาวชน

2.2 ด้านวัตถุประสงค์ ภาพรวมเป็นการศึกษาผลของการทดลองใช้กิจกรรม การสำรวจรูปแบบกิจกรรม ความสัมพันธ์และความคิดเห็นที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียด คือ 1) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาและศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับการจัดการเรียนการสอน 2) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย และการส่งเสริมการใช้ศิลปะกับการท่องเที่ยวในการถ่ายทอดความรู้ 3) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาในการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมต่อพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายและศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรม

2.3 ด้านลักษณะกิจกรรม จากผลการศึกษาพบว่า 1) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมศิลปะที่กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมตามต้องการหรือพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งรูปแบบกิจกรรมจะมีความแปลกใหม่ พัฒนาจากที่มีอยู่เดิม 2) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรม คือ การสำรวจศึกษาหาพฤติกรรม ความต้องการ ความคิดเห็นหรือ

ความสัมพันธ์ของบุคคลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว กิจกรรมจะใช้การเรียนรู้นอกสถานที่หรือในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อมอบประสบการณ์การเรียนรู้ด้านศิลปะ

2.4 ด้านเครื่องมือในการวิจัย ส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือในการวิจัย เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา แต่จะแตกต่างกันที่จุดประสงค์ของการใช้เครื่องมือ ได้แก่ 1) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ เริ่มแรกจะใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนากิจกรรมในด้านเนื้อหาสาระ ด้านสื่อการสอน และวิธีการดำเนินกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ หรือสังเกตจากกิจกรรมที่มีอยู่ และยังมีเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จหลังจากที่ได้ทดลองใช้กิจกรรม ด้วยการวัดความรู้ ทักษะ หรือพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป 2) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว เครื่องมือในการวิจัยจะศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำมาสรุปผลเป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อกิจกรรมนั้น 3) การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว ใช้เครื่องมือในการวิจัยสำรวจความคิดเห็น สังเกตพฤติกรรม เพื่อหาพัฒนาการและความสัมพันธ์ของพฤติกรรม ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือความรู้ที่เกิดขึ้นหลังปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

2.5 ด้านวิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยทั้งหมดมีวิธีการดำเนินการวิจัยที่ค่อนข้างเหมือนกัน แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้กิจกรรม จะเริ่มจากศึกษาเอกสาร งานวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนากิจกรรมและเครื่องมือในการวิจัยให้ตรงกับจุดประสงค์ นำกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือทดลองใช้ขั้นต้นแล้วปรับปรุงตามคำแนะนำ ต่อมาดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย ทำการเก็บข้อมูลหลังทำกิจกรรม สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล 2) การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบกิจกรรม ความคิดเห็นหรือความสัมพันธ์ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเครื่องมือในการสำรวจนำเครื่องมือตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วลงพื้นที่เก็บข้อมูล สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3. ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว มีหลากหลายรูปแบบ เช่น 1) กิจกรรม “การวาดลวดลายสังคโลกจากรีกไวนบนผืนผ้า” ซึ่งมาจากลวดลายโบราณที่มีความหมายบนเครื่องสังคโลกของจังหวัดสุโขทัย ผู้จัดกิจกรรมต้องการให้ลวดลายสังคโลกที่ไม่เพียงแต่ปรากฏในเครื่องสังคโลกเท่านั้น แต่ยังพบว่าลายสังคโลกสามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จึงจัดกิจกรรมการวาดลวดลายสังคโลกบนผืนผ้า เสื้อยืด หมวก ร่ม และวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือเป็นของฝาก 2) ชุมชนบ้านนาเวียงใหญ่ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้เผยแพร่ลักษณะของหน้ากากผีตาโขนในรูปแบบของการร่วมลงมือปฏิบัติในกิจกรรม “วาดหน้ากากผีตาโขน” โดยนักท่องเที่ยวจะได้ลงวาดหน้ากากผีตาโขนที่สามารถเติมแต่งลายได้ตามจินตนาการ การแต่งตัวตามลักษณะผีตาโขนที่ใช้เล่นกันใน

งานประเพณีบุญหลวง และการถ่ายภาพความประทับใจในสถานที่ของชุมชนเป็นที่ระลึกว่าครั้งหนึ่ง ได้มาสัมผัสกับวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชาวด่านซ้าย 3) ชุมชนวัดพระเกิด ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ได้มีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรม “ประดิษฐ์ตุ๊กตาคิงถวายพระเพื่อความเป็นสิริมงคล” โดยคำว่า “ตุ๊ก” เป็นภาษาพื้นเมืองที่ชาวบ้านเรียก “ธง” ที่ทำขึ้นจากผ้าหรือกระดาษ นักท่องเที่ยวที่จะถวายตุ๊กตานั้นจะได้ลงมือติด คิ้ว ตา จมูก และปากบนตุ๊กตที่มีความยาวเท่าตัวคนทำ ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ความตั้งใจ ประณีต ก่อนที่จะนำไปถวายพระในวัดพระเกิด อันเป็นสถานที่ทำกิจกรรมนั่นเอง (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2563)

ในอดีตความมั่งคั่งของประเทศต่างๆ ในโลกเกิดขึ้นจากการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถในการผลิตสินค้าจำนวนมาก ต่อมาเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคที่ทรัพยากรธรรมชาติมีความจำกัดมากขึ้น ความมั่งคั่งจึงตกอยู่กับผู้ที่มี “ความคิดสร้างสรรค์” ที่ให้ความสำคัญกับความรู้ การสร้างความโดดเด่น แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ จึงหันมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศ ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการต่อยอดและเพิ่มคุณค่า ด้วยการสร้างนวัตกรรมจนนำไปสู่ธุรกิจสร้างสรรค์ เมืองสร้างสรรค์ ย่านสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) ในเรื่องของมิติการปฏิสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น จะเกิดขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับจุดหมายปลายทางด้วยปัจจัยวัฒนธรรมที่มีชีวิตที่มีการสืบสานมาแต่ดั้งเดิม รวมถึงวัฒนธรรมที่ถูกสร้างใหม่ตลอดจนวัฒนธรรมร่วมสมัยวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดมิติการปฏิสัมพันธ์นี้ คือการใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างให้เป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (activity based) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวด้วยตัวเอง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

สรุปได้ว่าการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมในการท่องเที่ยว และกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว จำนวนทั้งหมด 19 เรื่อง ที่ได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์ ลักษณะกิจกรรม เครื่องมือในการวิจัย และวิธีการดำเนินการวิจัย มีความคล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดของการวิจัยจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการจัดกิจกรรมศิลปะและการจัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว ศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้วิจัยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจะศึกษาอย่างไร บริบทไหนและในด้านใดของกิจกรรม ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เพราะส่งผลต่อองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ของวิจัย

อภิปรายผลการศึกษา

บทความการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะเพื่อการท่องเที่ยว ในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและการท่องเที่ยวในประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว และการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว ที่ได้เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 หรือระหว่างปี ค.ศ. 2017 - ค.ศ. 2021 เพื่อทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ความรู้ของการจัดกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการวิจัยดังกล่าว โดยลักษณะทั่วไปของบทความและรายงานการวิจัย เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 19 เรื่อง เป็นงานวิจัยในประเทศ 8 เรื่อง และต่างประเทศ 11 เรื่อง เมื่อจำแนกตามประเภทการวิจัยได้ 3 ประเภท คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ 12 เรื่อง การวิจัยเชิงพัฒนา 5 เรื่อง และการวิจัยเชิงทดลอง 2 เรื่อง และหากแบ่งตามเนื้อหาสาระในการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะ 10 เรื่อง การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยว 5 เรื่อง และการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาในการท่องเที่ยว 4 เรื่อง

โดยจากสรุปผลการศึกษาทำให้เห็นว่าการศึกษาวิจัยกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยว ในศตวรรษที่ 21 สามารถเลือกกำหนดวัตถุประสงค์ว่าจะพัฒนาและศึกษาผลการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรม ใช้ศิลปะส่งเสริมการเรียนรู้ หรือศึกษาพฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อกิจกรรม มีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยว ครู บุคคลทั่วไป บุคคลแต่ละช่วงวัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น การศึกษากลุ่มตัวอย่างควรมีความหลากหลาย เนื่องจากการท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวเชื้อชาติ กลุ่มวัย และความต้องการหลากหลาย ในลักษณะกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม งานหัตถกรรมของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ดังที่ วุฒิ วัฒนสิน (2541) จำแนกกิจกรรมศิลปะประเภทจิตรกรรม ประเภทการพิมพ์ภาพ ประเภทประติมากรรม และประเภทการประดิษฐ์ หรือรูปแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักท่องเที่ยวสนุกกับการสร้างสิ่งใหม่ ๆ เน้นกระตุ้นหรือพัฒนาให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิด เช่นเดียวกับกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมในการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการเรียนรู้และทดลองปฏิบัติ (ภักยมณี แก้วสง่า และ นิศาชล จำนวนศรี, 2558) เช่นเดียวกับ โอบอล รังสิมันตุชาติ และ ทิพาพร โพธิ์ศรี (2564) ที่ได้ศึกษาสภาพด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนคอรัม จังหวัดอุดรธานี และได้พัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมชั่วโมงลงมือทำของที่ระลึก “ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาขนาด” ประติมากรรมลอยตัว “ตุ๊กตาหบาจันทัน” และ กิจกรรม “ต้นผึ้ง” ซึ่งสะท้อนความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน และ นางลักษณ์ โพธิ์ไพจิตรและคณะ (2563) ที่หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชน

ไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้แก่ การย้อมผ้า การเรียนภาษาไทดำ และการเย็บลายดอก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อทั้ง 3 กิจกรรมในระดับมาก

ส่วนเครื่องมือในการวิจัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ชั้น คือ ชั้นเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนากิจกรรม เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจกิจกรรม และชั้นเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลสำเร็จกิจกรรม เช่น แบบสัมภาษณ์แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสังเกต สุดท้ายคือวิธีการดำเนินการทดลอง ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากิจกรรม และเครื่องมือในการวิจัย ระยะที่ 2 พัฒนากิจกรรม ทำการตรวจสอบและปรับปรุง ระยะที่ 3 ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรม สรุปผลและวิเคราะห์ผล แสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิจัยกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยวยังเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่จุดหมาย ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจศิลปะผ่านประสบการณ์ของตัวเอง เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือนผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถประยุกต์ประสบการณ์ที่เรียนรู้ใหม่เข้ากับชีวิตการทำงานของตน หลังจากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามหากผู้วิจัยหรือผู้จัดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ต้องการที่จะประยุกต์นำเอาศิลปะมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมนั้น อาจจะต้องมีการพัฒนา ทดลอง และปรับปรุงเป็นลำดับขั้นไป เนื่องจากปัจจุบันการศึกษาวิจัยที่มีการบูรณาการระหว่างกิจกรรมศิลปะและการท่องเที่ยวยังมีจำนวนไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่พบว่า การวิจัยที่ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในแหล่งท่องเที่ยว หรือการวิจัยกิจกรรมศิลปะในการท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยมาก จึงควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยในประเด็นนี้เพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหลากหลายแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดกิจกรรมศิลปะในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Chula Creative Tourism. (2563). *ความหมาย และกรณีศึกษาของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*.
<https://cucreativetourismias.wordpress.com/28-2/>
- Nattanan Insong. (2561). *พหุศิลป์ศึกษากับการศึกษาปฐมวัย*. 6 ธันวาคม 2561.
<https://www.gotoknow.org/posts/658592>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *MOU โครงการพัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง (Tourism for All)*. <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=10118>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย (สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย) ไตรมาส 1/2563. *Tourism Economic Review*, 1(4), 1-64.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). CULTURE + CREATIVE TOURISM ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทย) ไตรมาส 4/2562. *Tourism Economic Review*, 1(3), 1-63.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร. กุลชาติ พันธุ์วรกุล. (2563). การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุเหลือใช้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล. *วารสารครุศาสตร์สาร*, 14(1), 130 - 145.
- จิราพัทธ์ แก้วศรีทอง และ นิรัช สุดสังข์. (2562). ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุ. *Rajabhat J. Sci. Humanit. Soc. Sci.* , 20(2), 136 - 144.
- ณชนก หล่อสมบุรณ์ และ โสมฉาย บุญญานันต์. (2562). รูปแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเก่าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(1), 97-108.
- ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ และ อภิชาติ พลประเสริฐ (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(5), 322-343.

- ธิตี พฤกษ์อุดม. (2560). *การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปะที่ตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระวัฒน์ เหมะจุธา. (2563). *โรคอุบัติใหม่ (EMERGING DISEASE)*. <https://chulalongkornhospital.go.th>
- นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร และคณะ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชนไทยทรงดำ*. *กระแสดนตรี*, 21(40), 53-64.
- พิบูลย์ มังกร. (2562). *การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สร้างสรรค์ศิลปะ ด้วยเทคนิคการลาก และการระบายเชิงบูรณาการในระดับประถมศึกษา*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2), 1 - 14.
- ภียมณี แก้วสง่า และ นิศาชล จำนงศรี. (2558). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย*. *Suranaree J. Soc. Sci.*, 6(1), 91-109.
- วรรัตน์ เมธีวรกิจ. (2557). *โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ*. <http://niah.dld.go.th/th/>
- วุฒิ วัฒนสิน. (2541). *ศิลปะระดับมัธยมศึกษา*. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และ คณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Creative Tourism*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *คู่มือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ร่วมกับ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุพล พรหมมาพันธุ์. (2560). *Disruptive Innovation เมื่อโลกใบใหม่ไม่ใช่ใบเดิมกับนวัตกรรมพลิกโลก*. <https://www.spu.ac.th/activities/15535>
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2563). *ศิลปะ ศิลปิน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร.
- อดิเทพ กำแพงเสรี. (2564). *การสร้างกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวงานนิทรรศการ ศิลปะในจังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(1), 417 - 430.

โอบอล รังสีมันตชาติ และ ทิพาพร โพธิ์ศรี. (2564). การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนครุ ม จังหวัดอุดรดิติถ์. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 355-369.

อภิชาติ พลประเสริฐ และ สริตา เจือศรีกุล. (2561). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อชุมชนใน มหกรรมรองเมือง เรืองยิ้ม. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(1), 86-98.

ภาษาต่างประเทศ

Budiman, A. (2018). Art Education Tourism Model: Study on the Implementation of Art Education Tourism Model in Sanggar Saung Udjo-Indonesia. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 255, 178 - 182.

Budiman, A. (2020). The Effect of Architecture of Arts Education Tourism Towards Interest in Learning Arts for High School Students. *Journal of Arts Research and Education*, 20(2), 117 - 125.

Sua, L., Chenga, J., & Swanson, S. R. (2020). The impact of tourism activity type on emotion and storytelling: The moderating roles of travel companion presence and relative ability. *Tourism Management*, 81, 1 - 12.

Tamashiro, M. A. (2019). *Creative Learning Kits for Physical Microworlds: Supporting the making of meaningful projects using lowcost materials. Proceedings of the 18th ACM International Conference on Interaction Design and Children*, 514 – 519.

Farsani, N. T. (2017). Traditional Crafts: a Tool for Geo-education in Geotourism. *Geoheritage*, 9(4), 1 - 8.

Fatmawati, N. (2018). Outdoor Study Activity by Utilizing Wonosoco Tourism Village as A Learning Resource of Social Studies. *Journal of Educational Social Studies*, 7(1), 90 – 97.

Remoaldo, P. (2020). Profiling the participants in creative tourism activities: Case studies from small and medium sized cities and rural areas from Continental Portugal. *Tourism Management Perspectives*, 36, 1 - 12.

Andrade, P. D. (2020). Cultural Resistance To Covid-19:An Encyclopedia of Public Art for Artists and Tourism Publics?. *Public Art Research, aims and networks*, 2(2), 57 - 74.

- Williams, R., & Debban, E. (2020). Learning From Traveling Sketchbooks Between Today's Students and Tomorrow's Teachers. *Art Education*, 73(2), 15-23. doi:10.1080/00043125.2019.1695484
- Milfayetty, S. (2017). Innovation in Teaching and Learning Through Creative Art Model. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 4(4), 119 - 124.
- Temiz, Z. (2018). Combining art activities and nature in pre-school education. *Journal of Early Childhood Studies*, 2(3), 556 - 570.